

УДК 378:615.825 (569.4)

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ В ІЗРАЇЛІ

Бісмак О.В.

Київський університет імені Бориса Грінченка

У статті проаналізовано основи професійної підготовки бакалаврів з фізичної терапії (фізичної реабілітації) в університетах Ізраїлю. Визначено перелік університетів Ізраїлю, які проводять підготовку бакалаврів та магістрів з фізичної терапії (фізичної реабілітації). Розглянуто особливості навчальних програм підготовки бакалаврів з фізичної терапії (фізичної реабілітації) в університетах Ізраїлю.

Ключові слова: фізична терапія, фізична реабілітація, бакалавр, професійна підготовка, навчальні програми, університети Ізраїлю.

Постановка проблеми. Україна знаходить-ся у процесі реформ. Реформи в галузі освіти – це той місток, без якого неможливі жодні реформи, що спрямовані в майбутнє. Метою реформування є створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти України, інтегрованої у Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір. Реалізація стратегії розрахована на 2015-2020 роки.

На сьогодні особливо гостро стоїть питання вдосконалення вітчизняних навчальних планів і програм з підготовки фахівців за багатьма спеціальностями відповідно до світових стандартів. Суттєвих змін потребує система професійної підготовки бакалаврів з фізичної реабілітації (фізичної терапії) в Україні. Вивчення досвіду провідних країн з питань підготовки фахівців з фізичної реабілітації (фізичних терапевтів) є актуальним, своєчасним і необхідним для прискорення реформ у цій сфері, враховуючи великий попит на фізичних терапевтів в Україні в умовах війни на Сході і великої кількості поранених, що потребують реабілітаційного лікування. Одна з країн, що має великий досвід у сфері фізичної реабілітації є Ізраїль. Ця галузь медицини в даній державі отримала особливий розвиток у зв'язку з чималою кількістю терористичних актів і воєн.

Ізраїль має давні освітні традиції, які зберігалися в єврейських громадах по всьому світу протягом багатьох років. Країна займає третє місце в світі за кількістю жителів, що володіють вищою освітою (20% населення). Згідно з дослідженням ООН, Ізраїль має найвищий рівень грамотності в Південно-Східній Азії. Країна займає перше місце в світі за кількістю наукових публікацій на душу населення [2; 9; 10].

Ізраїльська медицина, будучи однією з найпрогресивніших у світі, приділяє належну увагу не тільки сучасним методам лікування, але і комплексній реабілітації пацієнтів. Завдяки цьому напрямку у хворих є можливість відновити фізичне здоров'я і працездатність, повернутися до свого звичного способу життя. Реабілітація в Ізраїлі починається, як правило, відразу після поліпшення стану хворого і відновлення життєво важливих функцій. Така реабілітація може вимагати значних зусиль з боку фізичного терапевта, пацієнта і тривалих тимчасових витрат, проте забезпечує найкращі результати [12].

Аналіз основних досліджень і публікацій з проблеми. Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури свідчить, що питання підго-

товки фізичних терапевтів в зарубіжних країнах розглядали: Ю.О. Лянной – особливості підготовки бакалаврів та магістрів в університетах Австрії, Данії, Канаді, Латвії, Литві, Нідерландах, Естонії; Н.О. Белікова – основні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у Польщі; А.М. Герцик – підготовка бакалаврів з фізичної реабілітації в Канаді; А.М. Кавакзе Ризик – підготовка фахівців з фізичної реабілітації в Йорданії; а також такі вчені, як Р.П. Карпюк, Т.Ю. Осадча, Є.Н. Приступа, Л.П. Сущенко, І.Х. Турчик та ін.

Окремі аспекти системи вищої освіти в Ізраїлі вивчали: М.Г. Дреерман – становлення і розвиток вищої педагогічної освіти; Н.В. Жадовець – проблеми і перспективи інтернаціоналізації вищої освіти в Ізраїлі; А. Епштейн – теоретичні основи реформування системи вищої освіти в Ізраїлі; О. Глузман – підготовка педагогічних кадрів в ізраїльських університетах і коледжах та ін.

Проте на сьогодні у вітчизняній науці мало досліджень, які пов'язані з вивченням досвіду професійної підготовки бакалаврів та магістрів з фізичної терапії в Ізраїлі. Тому піднята проблема є актуальною для підвищення рівня професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії) в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на все вище зазначене, вивчення основних аспектів професійної підготовки фізичних терапевтів в Ізраїлі є важливим питанням, що забезпечить краще розуміння існуючих програм з фізичної терапії в Ізраїлі та надає можливість накреслити напрямки вдосконалення професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Україні. Значне збільшення кількості осіб, які потребують реабілітації, особливо воїнів АТО, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб із посттравматичними станами, тільки підтверджує потребу в фізичних терапевтах у нашій країні.

Мега статті – проаналізувати систему професійної підготовки бакалаврів з фізичної терапії (фізичної реабілітації) в університетах Ізраїлю.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні Ізраїль – високорозвинена держава з відкритою ринковою економікою. Найсильнішими сторонами розвитку залишаються інновації, високоякісні науково-дослідні інститути (1-е місце в світі), велике число патентів (4-е місце після Тайваню, Японії і США) [2; 9].

Як зазначається в роботах Дерев'яно Н.В., Жадовець Н.В. та ін. Держава Ізраїль має уні-

кальний досвід в організації та вдосконаленні системи вищої освіти, свідченням чого є той факт, що вищі навчальні заклади країни за рівнем викладання і різноманітності досліджуваних спеціальностей входять в число найбільш авторитетних у світі. Очевидно, що успіхи досягнуті, головним чином, завдяки чітко налагодженим механізмам прийняття рішень в сфері вищої освіти [2; 3; 10].

Фізична терапія в Ізраїлі характеризується високим рівнем розвитку. Медичні та реабілітаційні технології, що використовуються в Ізраїлі, дають можливість відновити організм людини протягом декількох тижнів або днів. Відділення реабілітації та спеціалізовані клініки надають високопрофесійну допомогу пацієнтам будь-якого віку. Порухнені функції організму відновлюють, мобілізуючи внутрішні ресурси людського організму.

Для аналізу досвіду підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Ізраїлі необхідно з'ясувати співвідношення поняття «фізична реабілітація» та «фізична терапія». Як зазначає А. М. Герцик, термін «фізична реабілітація» здебільшого зустрічається у виданнях, які відображають діяльність фізичних терапевтів, фізіотерапевтів та організацій, що їх об'єднують. Однак окремого конкретного визначення фізичної реабілітації в закордонних джерелах, зокрема європейських, виявити не вдається [1].

У країнах Європи та світу в реабілітаційній діяльності використовують термін «фізична терапія», який за змістом майже ідентичний терміну «фізична реабілітація». Фахівці Української Асоціації фізичної терапії відзначають, що існує відповідність між вітчизняним тлумаченням терміна «фізична реабілітація» та інтернаціональним терміном «фізична терапія» («фізіотерапія») через ключові аспекти спрямування професійної діяльності, що спрямовані на функціональне відновлення та застосування однакових методів втручання, серед яких основним є фізичні вправи [4].

Система вищої освіти в університетах Ізраїлю має триступеневу освіту, яка передбачає отримання ступенів бакалавра, магістра та доктора (PhD) [2; 3].

За допомогою аналізу інформаційних ресурсів мережі Інтернет було встановлено, що відреконструюватися фізіотерапевтом в Ізраїлі має право виключно той, хто володіє чинним дипломом фізіотерапевта, виданими Міністерством охорони здоров'я Ізраїлю (Ministry of Health) [12].

Всеізраїльський відділ фізіотерапії (Rehabilitation Division) при Міністерстві охорони здоров'я Ізраїлю (Ministry of Health) відповідальний за гарантування якості послуг фізичних терапевтів в Ізраїлі. Відділ несе відповідальність за розробку програм і їх реалізацію, установку стандартів і робочих положень, за контроль і нагляд над послугами фізичних терапевтів. Функції відділу полягають в розробці та просуванні професії фізіотерапевтів в Ізраїлі [12].

В Ізраїлі фізичних терапевтів готують в університетах та медичних школах і коледжах. Диплом фізіотерапевта і першу академічну ступінь бакалавра (Bachelors in Physical Therapy (B.P.T)) можна отримати в 5 університетах Ізраїлю: Університет «Аріель», Шомрон (Ariel University), Університет «Бен-Гуріон» в Негеві, Беер-Шева

(Ben-Gurion University of the Negev), Хайфський університет (University of Haifa), Тель-Авівський університет (Tel Aviv University), Академічний коледж Цфат (Zefat Academic College). Тривалість навчання на першому бакалаврському рівні триває 4 роки [12].

Магістерські програми з фізіотерапії (MA) мають 3 університети – це Університет «Бен-Гуріон» в Негеві, Беер-Шева (Ben-Gurion University of the Negev), Хайфський університет (University of Haifa), Тель-Авівський університет (Tel Aviv University), тривалість навчання – 2 роки [12].

В Ізраїлі вважають, що фізіотерапевти є центральні та провідні фахівці по зміцненню здоров'я та фізичної активності в галузі охорони здоров'я. Так, в Університеті «Аріель», Шомрон (Ariel University), кафедра фізіотерапії здійснює підготовку бакалаврів фізіотерапії протягом чотирьох років за допомогою різних навчальних курсів і шляхом надання інноваційних методів і методик з фізіотерапії. В кінці програми випускники отримують диплом, визнаний провідними організаціями охорони здоров'я, як в Ізраїлі, так і в інших країнах світу.

В Університеті «Аріель», Шомрон програма бакалаврів з фізичної терапії є комплексною і професійно орієнтованою [5]. У перший рік навчання студенти вивчають предмети біологічного циклу: біологію, анатомію, фізіологію, хімію, біофізику, біохімію та ін. Крім того, протягом першого року студенти майбутні фізіотерапевти повинні пройти курси з соціальних наук. У другій половині першого року існують практичні курси, такі як лікувальний масаж, функціональна діагностика, тестування і терапевтичні вправи. Протягом першого року студентам пропонується розвивати свої навички в аналізі наукових даних, time management (управління часом), критичне мислення і рішення проблем.

На другому курсі предмети орієнтовані на медичну інформацію, такі як патологія, патофізіологія, кінезіологія, захворювання різних систем організму, хірургічні процедури й т.д. Крім того, вивчаються основи фізіотерапевтичних втручання.

На третьому курсі основна увага приділяється вивченню наявної наукової інформації, а також обґрунтування методів фізіотерапії і реабілітаційних втручання для пацієнтів з різних вікових груп, які мають порушення руху, тому студенти вивчають захворювання і травми опорно-рухового апарату і нервово-м'язової систем.

На четвертого курсі студенти для отримання практичного досвіду проходять клінічну практику, а також курси адміністрування у фізіотерапії.

Оцінювання знань студентів в Університеті «Аріель» проводиться за бальною системою: 60 і 70 балів у середньому для теоретичних і практичних занять відповідно. Для того, щоб прогресувати від одного року до наступного студенту необхідно отримати кумулятивний середній бал (розрахований з усіх курсів) 65 або вище [5].

В Хайфському університеті (University of Haifa) фізичних терапевтів готують на Факультеті соціального забезпечення та медичних наук (The Faculty of Social Welfare and Health Sciences), кафедра фізичної терапії (Department of Physical Therapy). Основна увага у навчально-

му плані приділяється трьом основним напрямкам – медико-біологічний цикл дисциплін, психологічні дисципліни, а також професійні курси з фізичної терапії. Зміст навчального плану направлений на формування професійних компетентностей у майбутніх фізичних терапевтів і призначений для інтеграції теорії з практикою. Це досягається за рахунок поєднання проблемно орієнтованих курсових, лабораторних робіт та семінарів [7].

Університет «Бен-Гуріон» в Негеві, Беер-Шева (Ben-Gurion University of the Negev), Хайфський університет (University of Haifa), Тель-Авівський університет (Tel Aviv University) ефективно поєднують бакалаврські (4 роки) та магістерські (2 роки) програми з фізичної терапії та сприяють інтеграції клінічних та фундаментальних досліджень у взаємодії між медичними та науковими установами в Ізраїлі і за кордоном [6; 7; 8].

Аналіз бакалаврських програм з фізичної терапії в університетах Ізраїлю показав, що особливістю цих програм є велика кількість годин навчального плану, яка відводиться на клінічну практику – близько 1000 годин, яка починається протягом другого року навчання і триває до четвертого курсу. У цей період студенти практикують свої навички під керівництвом професійних фізіотерапевтів, які проходять підготовку в якості клінічних інструкторів в рамках спеціально розроблених курсів на кафедрах фізичної терапії.

Слід зазначити, що клінічну практику студенти майбутні фізіотерапевти проходять в університетських клініках та реабілітаційних центрах не тільки в осінній та весняний семестри, але й в літній семестр, тобто студенти в Ізраїлі мають 3 семестри у навчальному плані. Всі університети Ізраїлю, які здійснюють підготовку фізіотерапевтів, мають багатопрофільні клініки, які включають фізіотерапевтичні відділення для дорослих і дітей з різною патологією.

Аналіз інформаційних ресурсів мережі Інтернет з досліджуваної проблеми показав, що осно-

вними напрямками фізичної терапії в Ізраїлі є: ортопедична, неврологічна та кардіореспіраторна реабілітація, реабілітація після опіків, дитяча реабілітація. Крім того, є унікальні напрямки діяльності фізіотерапевта в Ізраїлі: реабілітація при лімфостази, вестибулярна реабілітація та реабілітація при порушеннях функцій органів тазового дна [11; 12].

Ізраїльська асоціація фізіотерапевтів (Israeli Association of Physiotherapists), яка є активним членом Всесвітньої конфедерації фізичної терапії (World Confederation for Physical Therapy), в профілі професії фізичного терапевта, крім вищезазначених напрямків, визначає більш широкий спектр діяльності фізіотерапевта в Ізраїлі: фізична терапія в спорті (Sports physical therapy), здоров'я жінок (Womens health), онкологія/паліативна допомога (Oncology/palliative care), психічне здоров'я (Mental health), інтелектуальна інвалідність (Intellectual disability), пропаганда здорового способу життя (Health promotion), управління інформацією і технології (Information management and technology) та ін. Послуги фізіотерапевта в Ізраїлі включені в перелік послуг державного медичного страхування [11].

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми. За результатами проведеного дослідження встановлено, що система вищої освіти в Ізраїлі має треступеневу освіту, яка передбачає отримання ступенів бакалавра, магістра та доктора (PhD). В Ізраїлі фізичних терапевтів готують в університетах, медичних школах та коледжах. Програми підготовки бакалаврів та магістрів з фізичної терапії мають 5 провідних університетів Ізраїлю, головною особливістю яких є ефективне поєднання теоретичних та практичних занять, в результаті чого велика кількість годин навчального плану відводиться на клінічну практику.

У перспективі планується висвітлення досвіду професійної підготовки фізичних терапевтів в інших країнах.

Список літератури:

1. Герцик А.М. До питання тлумачення основних термінів галузі фізичної реабілітації: фізичний реабілітолог, чи фізичний терапевт? / А.М. Герцик // Бюлетень Української асоціації фахівців з фізичної реабілітації. – 2010. – Вип. 3. – С. 1–4.
2. Деревянко Н.В. Высшее образование в Израиле как элемент инновационного развития / Н.В. Деревянко // Вестник Томского государственного университета. История. – 2012. – № 2 (18). – С. 148–151.
3. Жадовец Н.В. Проблемы и перспективы интернационализации высшего образования в Израиле / Н.В. Жадовец // Вестник Томского государственного университета. История. – 2015. – № 3 (35). – С. 79–85.
4. Сфера діяльності фізичного терапевта/фахівця з фізичної реабілітації // Інформаційний посібник Української Асоціації фізичної терапії. – Львів, 2013. – 12 с.
5. Університет «Ариель», Шомрон (Ariel University): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ariel.ac.il>
6. Університет «Бен-Гуріон» в Негеві, Беер-Шева (Ben-Gurion University of the Negev): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://in.bgu.ac.il/>
7. Хайфський університет (University of Haifa): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.haifa.ac.il>
8. Тель-Авівський університет (Tel Aviv University): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.tau.ac.il>
9. Israel ranks fourth in the world in scientific activity, study finds: Israel's role in global scientific activity is 10 times larger than its percentage of the world's population // Haaretz. Electron. data. Tel Aviv, 2009 [Electronic resource]. URL: <http://www.haaretz.com/print-edition/news/israel-ranks-fourth-in-the-world-in-scientific-activity-study-finds-1.4034>, free.
10. TAU President: Without more funds to higher education, Israel can't solve brain drain // Jerusalem Post. Electron. data. 2013 [Electronic resource]. URL: <http://www.jpost.com/National-News/TAU-President-Without-more-funds-to-higher-education-Israel-cant-solve-brain-drain-328702>, free.

11. Israel: a profile of the profession // World Confederation for Physical Therapy: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wcpt.org/node/24716/cds>
12. Rehabilitation Division // Ministry of Health: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.health.gov.il>

Бисмак Е.В.

Київський університет імені Бориса Грінченка

СИСТЕМА ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ ПОДГОТОВКИ ФІЗИЧЕСКИХ ТЕРАПЕВТОВ В ИЗРАИЛЕ

Аннотация

В статье проанализированы основы профессиональной подготовки бакалавров по физической терапии (физической реабилитации) в университетах Израиля. Установлен перечень университетов Израиля, которые проводят подготовку бакалавров и магистров по физической терапии (физической реабилитации). Рассмотрены особенности учебных программ подготовки бакалавров по физической терапии (физической реабилитации) в университетах Израиля.

Ключевые слова: физическая терапия, физическая реабилитация, бакалавр, профессиональная подготовка, учебные программы, университеты Израиля.

Bismak O.V.

Borys Grinchenko Kyiv University

THE TRAINING SYSTEM OF PHYSICAL THERAPISTS IN ISRAEL

Summary

In the article the basics of professional training bachelors in physical therapy (physical rehabilitation) in Israel's universities are analyzed. The list of universities in Israel, which have bachelors and master's degree in physical therapy (physical rehabilitation) is established. The academic programs features for bachelor degree in physical therapy (physical rehabilitation) in Israel's universities are presented.

Keywords: physical therapy, physical rehabilitation, bachelor, professional training, academic programs, the Israel universities.